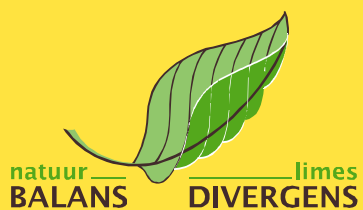
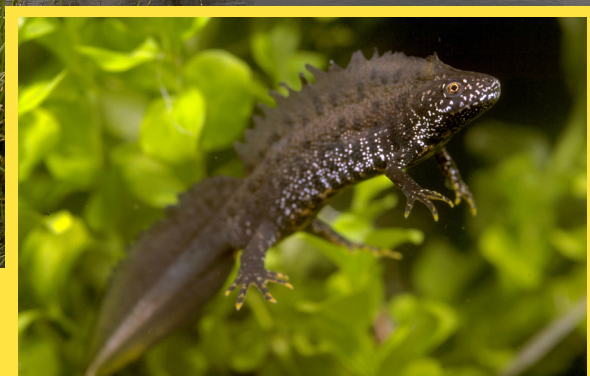

BESCHERMDE NATUUR RONDWEG N345 VOORST

Resultaten inventarisatie beschermde flora & fauna 2011

In opdracht van:
Provincie Gelderland

BESCHERMDE NATUUR RONDWEG N345 VOORST

Resultaten inventarisatie beschermde flora en fauna 2011

Drs. R.P.W.H. Felix

In opdracht van: Provincie Gelderland

12 oktober 2011

Colofon

© 2011 Natuurbalans - Limes Divergens BV / Provincie Gelderland

Tekst en samenstelling: Rob Felix
Projectleiding: Rob Felix
Eindverantwoordelijke: René Krekels
Met medewerking van: Dick Visser, René Krekels, Vincent de Jong, Miriam Scherpenisse – Gutter, Lobke Thijssen & VZZ (gegevens winterverblijfplaatsen vleermuizen).

Projectnummer: 11-041

In opdracht van: Provincie Gelderland

Foto's omslag: Poel langs Kerkenpad (Rob Felix); inzet: kamsalamander (Paul van Hoof)

Wijze van citeren: Felix, R.P.W.H. 2011. Beschermde natuur rondweg N345 Voorst. Resultaten van een inventarisatie van beschermde flora en fauna in 2011. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

Niets uit dit rapport mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Natuurbalans-Limes Divergens BV noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Natuurbalans-Limes Divergens BV is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Natuurbalans-Limes Divergens BV. De opdrachtgever vrijwaart Natuurbalans-Limes Divergens BV voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Natuurbalans-Limes Divergens BV is lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging.

INHOUD

1	INLEIDING	5
2	METHODEN.....	7
2.1	Onderzoeksgebied	7
2.2	Veldonderzoek	8
2.2.1	Beschermde soorten	8
2.2.2	Methoden veldonderzoek.....	8
2.3	Aanvullende waarnemingen van derden.....	10
3	RESULTATEN	11
3.1	Soortenoverzicht	11
3.2	Streng beschermde soorten van lijst 3 van de Ffwet.....	12
3.2.1	Vleermuizen.....	12
3.2.2	Das.....	14
3.2.3	Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaats.....	14
3.2.4	Amfibieën.....	16
3.2.5	Vissen.....	16
3.3	Soorten van lijst 2 van de Flora- en faunawet	17
3.3.1	Flora.....	17
3.3.2	Eekhoorn.....	17
3.4	Overige bijzondere soorten.....	17
4	CONCLUSIE	19
5	BRONNEN	21
	BIJLAGE 1 INLEIDING IN DE FLORA- EN FAUNAWET	23
	BIJLAGE 2 VERSPREIDINGSKAARTEN	29

1 INLEIDING

Achtergrond

Provincie Gelderland is bezig met de opstelling van een MER ten behoeve van de plannen omtrent de aanleg van de rondweg N345 Voorst.

Aanleiding

Realisatie van de voorgenomen ingrepen kan leiden tot overtreding van de Nederlandse natuurwetgeving. In situaties waarin het gaat om ruimtelijke ingrepen, zijn vooral de volgende twee wetten van belang:

1. De *Flora- en faunawet* (in het vervolg Ffwet), die de bescherming regelt van plant- en diersoorten. Overtreding van de Ffwet ten aanzien van beschermde soorten vereist mogelijk een ontheffing ad artikel 75.
2. De *Natuurbeschermingswet 1998* (in het vervolg Nbwet), die de bescherming regelt van natuurgebieden. Indien het voorgenomen project in strijd is met de instandhoudingdoelstellingen van een Natura 2000-gebied, is mogelijk een vergunning Nbw noodzakelijk.

Ten behoeve van de uitvoerbaarheid en vergunbaarheid van de voorgenomen ingrepen dient een actueel en volledig beeld te bestaan van het voorkomen van beschermde soorten op, of binnen de invloedssfeer van de ingreeplocatie.

In 2010 is door Natuurbalans een eerste stap gezet in het inzichtelijk maken van de in het ingrepengebied aanwezige beschermde soorten (Lotterman & Krekels 2010). Hiertoe zijn de waarnemingenarchieven van de PGO's (particuliere gegevensleverende organisaties) geraadpleegd en geanalyseerd.

Uit dat onderzoek bleek het voorkomen van diverse beschermde soorten zoals das, steenuil en kamsalamander in, of in de directe omgeving van het ingrepengebied. De exacte locaties van de leefgebieden van de beschermde soorten konden op basis van het archiefonderzoek echter niet worden achterhaald.

Probleemstelling

Een volledig en/of actueel beeld van de verspreiding van met name de beschermde soorten in het ingrepengebied ontbrak tot voor kort. Actuele en volledige informatie over het voorkomen van beschermde soorten is noodzakelijk om tegemoet te komen aan de verplichtingen die voortvloeien uit de Ffwet.

Opdrachtformulering

Bureau Natuurbalans – Limes Divergens BV heeft in opdracht van Provincie Gelderland en in samenwerking met Royal Haskoning in 2011 een veldinventarisatie uitgevoerd naar beschermde planten, vleermuizen, das, broedvogels, reptielen, amfibieën, vissen en overige beschermde soorten in het onderzoeksgebied, zoals weergegeven in Figuur 1.

Doelstelling

Het project moet leiden tot een actueel en volledig overzicht van het voorkomen van beschermde plant- en diersoorten in het onderzoeksgebied.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft ligging en begrenzing van het plangebied en de opzet en uitvoering van voorliggend onderzoek. In hoofdstuk 3 worden de resultaten van het onderzoek besproken. Hoofdstuk 4 volgt met de belangrijkste conclusies. Verspreidingskaarten van beschermde soorten zijn weergegeven in Bijlage 2.

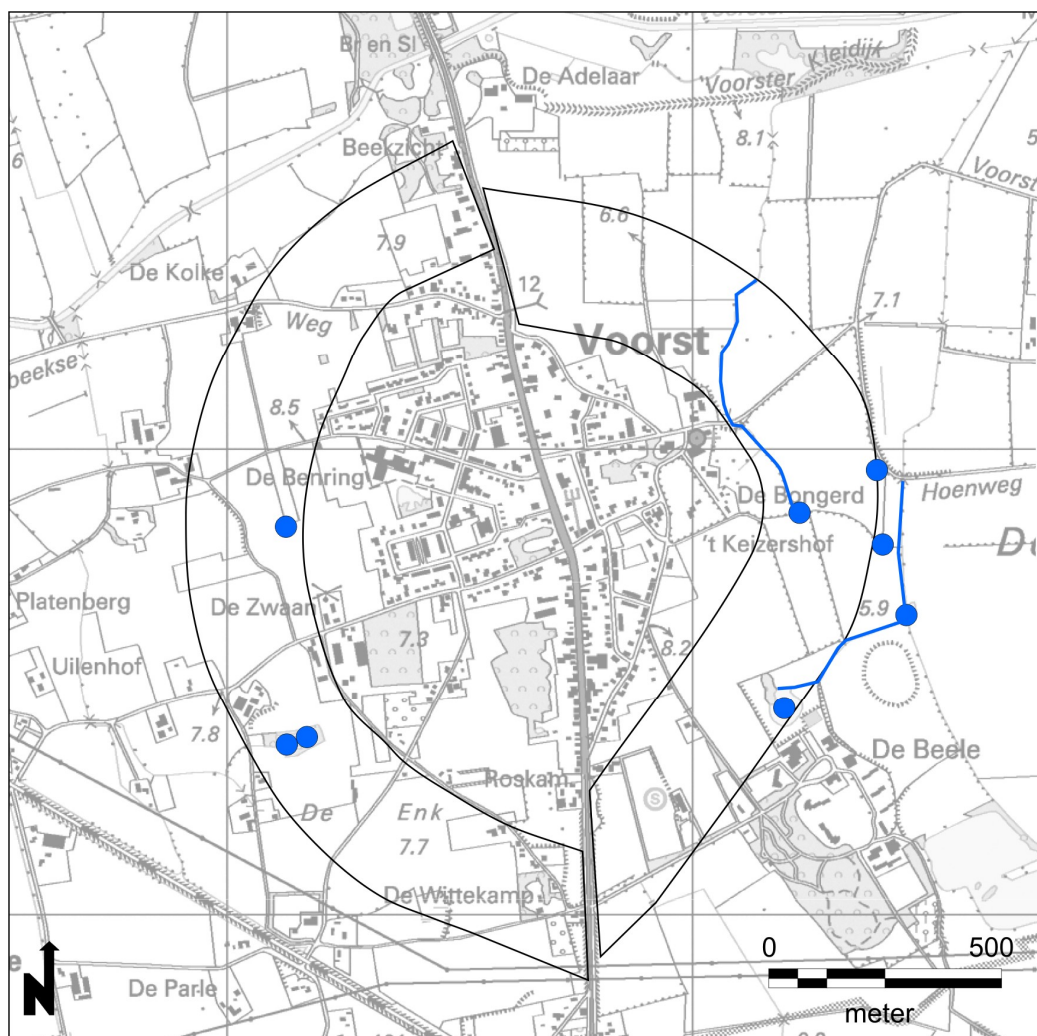

2 METHODEN

2.1 ONDERZOEKSGBIED

Het onderzoeksgebied vormt een ruime begrenzing van het tracé en het ruimtebeslag van zowel de oost- als de westvariant van de rondweg. Het onderzoeksgebied bestaat daarom uit een oostelijk en een westelijk deel, die in de tekst als zodanig terug komen. De begrenzing van het onderzoeksgebied is weergegeven in Figuur 1.

Het onderzoeksgebied is dekkend geïnventariseerd, waarbij de intensiteit van het onderzoek overal min of meer gelijk is geweest. Er zijn geen locaties aan te wijzen die minder intensief bezocht zijn en waar aanvullend onderzoek gewenst zou zijn.

Figuur 1: Ligging en begrenzing van het onderzoeksgebied (zwarte lijn). In blauw zijn de op beschermde vis- en amfibiesoorten onderzochte wateren weergegeven.

2.2 VELDONDERZOEK

2.2.1 Beschermde soorten

In geval van activiteiten die te kwalificeren zijn als 'ruimtelijke ontwikkelingen', zoals in voorliggend geval, gaat het bij toetsing aan de Ffw om de soorten uit lijst 2 en 3 van deze wet (zie Bijlage 1). Voor deze soorten is mogelijk ontheffing van de wet vereist. Voor soorten uit lijst 1 van de Ffw geldt vrijstelling van de verbodsbepalingen. Soorten uit lijst 1 komen in deze rapportage daarom niet verder aan bod.

De volgende soortgroepen zijn in 2011 middels een gebiedsdekkend veldonderzoek in kaart gebracht: planten, vleermuizen, das, broedvogels, reptielen, amfibieën, vissen en overige beschermde soorten

2.2.2 Methodes veldonderzoek

Flora

Het plangebied is middels twee gebiedsdekkende ronden en een aanvullende late zomerronde geïnventariseerd op het voorkomen van beschermde plantensoorten. De voorjaarsronde heeft plaatsgevonden op 31 mei, de zomerronde op 12 juli en de aanvullende zomerronde op 15 augustus 2011.

Vleermuizen

Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van batdetectors (type Pettersson D240x met digitale opnameapparatuur Ediol R09). Hiermee kunnen de hoogfrequente geluiden, die vleermuizen ten behoeve van echolocatie uitzenden, omgezet worden in voor mensen hoorbaar geluid. Deze geluiden zijn soortspecifiek. Sommige soortgeluiden zijn moeilijk te herkennen in het veld. Hiervan zijn geluidopnames gemaakt die met behulp van software (BatSound) nader geanalyseerd zijn.

Zomerverblijfplaatsen

Vleermuizen verblijven in het voorjaar en de zomer overdag in zogenaamde zomerverblijfplaatsen. Indien er binnen zo'n zomerverblijf jongen geboren en gezoogd worden, dan wordt zo'n zomerverblijf een 'kraamkolonie' genoemd. In alle andere gevallen wordt een dergelijke verblijfplaats aangeduid met 'kolonie'.

Het type kolonieplaats is afhankelijk van de soort en bestaat doorgaans uit holten in (oude) bomen of gebouwen (zolders, spouwmuren). De beste tijd om kolonies op te sporen is kort voor zonsopkomst. Dan vliegen de vleermuizen terug naar hun kolonieplaatsen en zwermen vaak voor de invliegopening. De invliegperiode is relatief kort. Omdat vleermuizen gedurende het seizoen regelmatig tussen verschillende verblijfplaatsen verhuizen, dienen meerdere ochtendbezoeken te worden uitgevoerd.

De aanwezigheid van (kraam-)kolonies is onderzocht door het inventariseren van zwermende dieren. Dergelijk onderzoek is in de ochtendschemering uitgevoerd. Dit is uitgevoerd in de periode medio mei tot medio juli. Omdat vleermuizen gedurende het seizoen regelmatig tussen verschillende verblijfplaatsen verhuizen, zijn twee ochtendbezoeken uitgevoerd: 12 juni en 9 juli 2011.

Paar- en baltsverblijven

Balts van vleermuizen vindt in de avonduren plaats. Sommige soorten baltsen vanuit een holte in een boom of vanaf een plaats op de stam, andere soorten baltsen vliegend.

Grootoorvleermuizen baltsen in april. Rosse vleermuizen, ruige en gewone dwergvleermuizen doen dit in de periode augustus - september.

Ten behoeve van het onderzoek naar paar- en baltsverblijven zijn in 2011 drie volledige ronden uitgevoerd: 19 april, 20 augustus en 28 augustus.

Vliegroutes en foerageergebieden

Onderzoek naar foeragerende en trekkende vleermuizen vindt plaats in de avond- en nachtperiode.

Het onderzoek naar vliegroutes en foerageergebieden is uitgevoerd tijdens de overige onderzoeksronden.

Aanvullend is tijdens de nachten van 11 op 12 juni en van 8 op 9 juli 2011, gewerkt met zogenaamde Anabat batdetectoren. Dit zijn apparaten die een continueopname maken van alle langsvliegende vleermuizen. Tijdens analyse achteraf is het aantal langsvliegende vleermuizen geteld. Anabats zijn opgehangen bij de vleermuiskelder en de oprit van Huize Beekzicht.

De hierboven beschreven methode is in overeenstemming met de bepalingen in het protocol vleermuisonderzoek¹.

Vleermuizen en de wet

Op grond van artikel 11 van de Flora- en faunawet is het onder meer verboden om van beschermde inheemse diersoorten nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Tot vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen, als bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet, worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van groepen mannetjes bevinden, afhankelijk van de soort. Belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder.

Overige zoogdieren

Tijdens de uitvoering van alle veldbezoeken ten behoeve van de inventarisatie van flora en fauna is gelet op sporen van aanwezigheid van das in het gebied (prenten, wissels, burchten). Tijdens het vogelonderzoek is gelet op aanwezigheid van nesten van eekhoorn.

Het voorkomen van waterspitsmuis wordt op basis van de afwezigheid van geschikte biotopen in het onderzoeksgebied als zeer onwaarschijnlijk beschouwd. Onderzoek naar deze soort is dan ook niet uitgevoerd.

Broedvogels

Door middel van een uitgebreide broedvogelkartering volgens de criteria van SOVON is het onderzoeksgebied onderzocht op broedvogels.

Soorten die volgens de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten van Dienst Regelingen (2009) jaarrond een beschermde nestplaats² hebben (categorie 1 t/m 4) zijn

¹ Vastgesteld op 2 april 2009 door de Gegevensautoriteit Natuur. Het protocol is de standaard voor inventarisaties van vleermuizen voor ontheffingsaanvragen voor de Flora- en faunawet.

² Tijdens het broedseizoen vallen alle bewoonde vogelnesten binnen de reikwijdte van artikel 11 van de Flora- en faunawet onder de definitie 'nest'. Daarnaast is van een aantal soorten het nest jaarrond beschermd. Deze soorten zijn opgenomen in categorie 1 t/m 4 van de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten (DR 2009). Om welke soorten het gaat is weergegeven in Bijlage 1.

kwantitatief geïnventariseerd. Soorten waarvoor een inventarisatie door het Ministerie van EL&I als gewenst wordt beschouwd (soorten uit categorie 5 van de aangepaste lijst) zijn kwalitatief onderzocht.

Er zijn vier ochtendbezoeken aan het projectgebied gebracht: 4 april, 13 mei, 12 juni en 7 juli. Op 4 april is tevens een avondbezoek gebracht gericht op steenuil, waarbij gebruik is gemaakt van geluidnabootsing, om aanwezige vogels aan te zetten tot roepactiviteit.

Reptielen

Op 13 april en 2 augustus is het onderzoeksgebied onderzocht op aanwezigheid van reptielen.

Amfibieën

De in Figuur 1 weergegeven wateren zijn onderzocht op amfibieën, met speciale aandacht voor kamsalamander en knoflookpad.

Op 4 april is een avondronde uitgevoerd waarbij geluisterd is naar kooractiviteit van knoflookpad. Met behulp van een sterke zaklamp is gezocht naar kamsalamander. Op 13 april zijn de wateren bemonsterd met een groot schepnet. In de periode 23 – 26 juni is gewerkt met plastic balkvormige amfibieënfuiken, gericht op larven van kamsalamander en/of knoflookpad. De fuiken hebben drie avonden gestaan en zijn in de tussentijd twee maal gecontroleerd.

Vissen

Aanwezigheid van beschermde vissoorten is op 2 augustus onderzocht middels een electrovisserij-bemonstering met draagbare electro-apparatuur, in combinatie met een schepnet.

Insecten

Op 13 april en 2 augustus is het onderzoeksgebied onderzocht op aanwezigheid van beschermde insectensoorten.

2.3 AANVULLENDE WAARNEMINGEN VAN DERDEN

Lopende het veldonderzoek zijn regelmatig waarnemingen ontvangen van Wim ten Hove. Deze waarnemingen zijn na te zijn beoordeeld en voor zover het beschermde soorten betreft (en dus relevant binnen het kader van dit onderzoek), betrokken in de rapportage. Een deel van genoemde waarnemingen zijn gedaan buiten het in dit kader afgebakende onderzoeksgebied.

Jaarlijks is er een controle van aanwezige vleermuizen in twee winterverblijven in en nabij het onderzoeksgebied: een pompkelder bij Huize Beekzicht en een kelder op het terrein van firma Bruntink. Tellingen worden uitgevoerd door de Vleermuiswerkgroep Gelderland. Gegevens van deze tellingen uit de periode 2006 t/m 2011 zijn ter beschikking gesteld door de Zoogdiervereniging VZZ.

3 RESULTATEN

3.1 SOORTENOVERZICHT

Tabel 1 geeft een overzicht van de beschermde planten- en diersoorten uit lijst 2 en 3 van de Ffw die in of nabij het onderzoeksgebied voorkomen. Verspreidingskaarten van beschermde soorten zijn weergegeven in Bijlage 2.

Tabel 1: Overzicht van beschermde planten- en diersoorten die in 2011 zijn waargenomen in of nabij het onderzoeksgebied. Van de broedvogels zijn het aantal jaarrond beschermde nesten vermeld.

Beschermingsregime van de Flora- en faunawet:

rood: streng beschermde soorten (lijst 3 Ffw en vogels);

oranje: 'overige soorten' (lijst 2 Ffw);

N_{nest}: aantal nesten van vogels in het onderzoeksgebied;

HR: opgenomen in bijlage II en/of IV van de Habitatrichtlijn: streng beschermde soorten van communautair belang;

Soort	aanwezig in onderzoeksgebied	N _{nest}	HR	opmerking
FLORA				
rapunzelklokje	-			geen groeiplaatsen in onderzoeksgebied; wel net daarbuiten;
VASTE VERBLIJFPLAATSDEN VAN VLEERMUIZEN				
baardvleermuis spec.	-			winterverblijf Beekzicht, buiten onderzoeksgebied
franjestaat	-			winterverblijf Beekzicht, buiten onderzoeksgebied
gewone dwergvleermuis	√			belangrijke vliegroutes en enkele paarplaatsen; verder alleen foeragerende dieren; enkele kolonies in dorpskern, buiten het onderzoeksgebied;
gewone grootoorvleermuis	√			winterverblijf firma Bruntink; verder alleen foeragerende dieren;
laatvlieger	-			alleen foeragerende dieren; kolonie in dorpskern;
rosse vleermuis	√			enkele paarplaatsen in het bosje van Huize Beekzicht; verder alleen foeragerende dieren;
ruige dwergvleermuis				een enkel foeragerend exemplaar in het dorp;
watervleermuis	-			winterverblijf Beekzicht en foeragerende dieren buiten onderzoeksgebied;
OVERIGE ZOOGDIEREN				
das	-			verblijfplaatsen net buiten onderzoeksgebied; deel van de Voorsterklei binnen het onderzoeksgebied dient beschouwd te worden als foerageergebied;
BROEDVOGELS met jaarrond beschermd nest				
buizerd	√	2		
gierzwaluw	√	1		
huismus	√	45		
kerkuil	-	0		3 nesten buiten onderzoeksgebied; wel belangrijk foerageergebied binnen onderzoeksgebied;
ooievaar	-	0		1 nest buiten het onderzoeksgebied;
roek	√	79		
steenuil	√	2		nog 6 nesten buiten het onderzoeksgebied; belangrijk foerageergebied binnen onderzoeksgebied
AMFIBIEËN				
kamsalamander	√		II, IV	twee voortplantingswateren binnen onderzoeksgebied

3.2 STRENG BESCHERMDE SOORTEN VAN LIJST 3 VAN DE FFWET

3.2.1 Vleermuizen

In het onderzoeksgebied komen zes vleermuissoorten voor. In het onderzoeksgebied zijn vier typen verblijfplaatsen conform artikel 11 van de Ffw aanwezig: een belangrijke vliegroute, een kolonie, enkele paarplaatsen en een winterverblijf. De eerste drie genoemde verblijfplaatsen zijn alle drie van gewone dwergvleermuis. Het winterverblijf wordt door enkele gewone grootoorvleermuizen gebruikt. Zie voor de interpretatie van het begrip 'vaste verblijfplaats' het kader in §2.2.2.

Tabel 2: Aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen conform artikel 11 van de Ffw, in het onderzoeksgebied in 2011.

	kraamkolonie	kolonie	paarplaatsen	vliegroutes	winterverblijf	foerageergebied van essentieel belang voor instandhouding verblijfplaatsen
gewone dwergvleermuis		x	x	x		
gewone grootoorvleermuis					x	
laatvlieger						
rosse vleermuis						
ruige dwergvleermuis						
watervleermuis						

gewone dwergvleermuis

Van de gewone dwergvleermuis is deels binnen het onderzoeksgebied een belangrijke vliegroute gevonden langs de bomenrij aan de Beelelaan. Tijdens een onderzoeksrunde begin juli zijn er ten minste 21 voorbij vliegende dieren geteld.

In een huis aan de Klarenbeekseweg is een kolonie van gewone dwergvleermuis aangetroffen.

Verspreid in het gebied zijn bij huizen diverse roepende gewone dwergvleermuizen aangetroffen. Dergelijke waarnemingen hebben betrekking op paarplaatsen.

Alle overige waarnemingen van gewone dwergvleermuis binnen het onderzoeksgebied hebben betrekking op foeragerende individuen. Ze zijn waargenomen op vrijwel alle terreindelen met enige beschutting. Met name meer besloten delen (bossen en bosranden) worden gebruikt om te foerageren. Omdat deze soort algemeen is in Nederland en in zeer uiteenlopende landschapstypen zijn voedsel kan vinden, wordt het foerageergebied van deze soort niet aangemerkt als van essentieel belang voor het in stand houden van kolonies.

Buiten het onderzoeksgebied, in de dorpskern van Voorst, zijn enkele (kraam-)kolonies vastgesteld.

laatvlieger

In het onderzoeksgebied zijn alleen foeragerende dieren vastgesteld. Ook voor de laatvlieger geldt dat het plangebied niet kan worden beschouwd als van essentieel belang voor het in stand houden van kolonies.

In de dorpskern van Voorst zijn enkele (kraam-)kolonies vastgesteld. Deze liggen buiten het onderzoeksgebied.

rosse vleermuis

In het bos rond Huize Beekzicht zijn enkele paarplaatsen van rosse vleermuis aangetroffen. Verder zijn ze alleen foeragerend waargenomen. Ook voor de rosse vleermuis geldt dat het plangebied niet kan worden beschouwd als van essentieel belang voor het in stand houden van kolonies.

gewone grootoorvleermuis

Een winterverblijf op het terrein van firma Bruntink wordt jaarlijks door enkele gewone grootoorvleermuizen gebruikt.

Rond Huize Beekzicht zijn enkele foeragerende gewone grootoorvleermuizen waargenomen.

Ruige dwergvleermuis

Buiten het onderzoeksgebied zijn twee paarplaatsen van ruige dwergvleermuis waargenomen bij een oude eik. Eveneens buiten het onderzoeksgebied is bij de Bongerd één foeragerend exemplaar waargenomen.

Watervleermuis

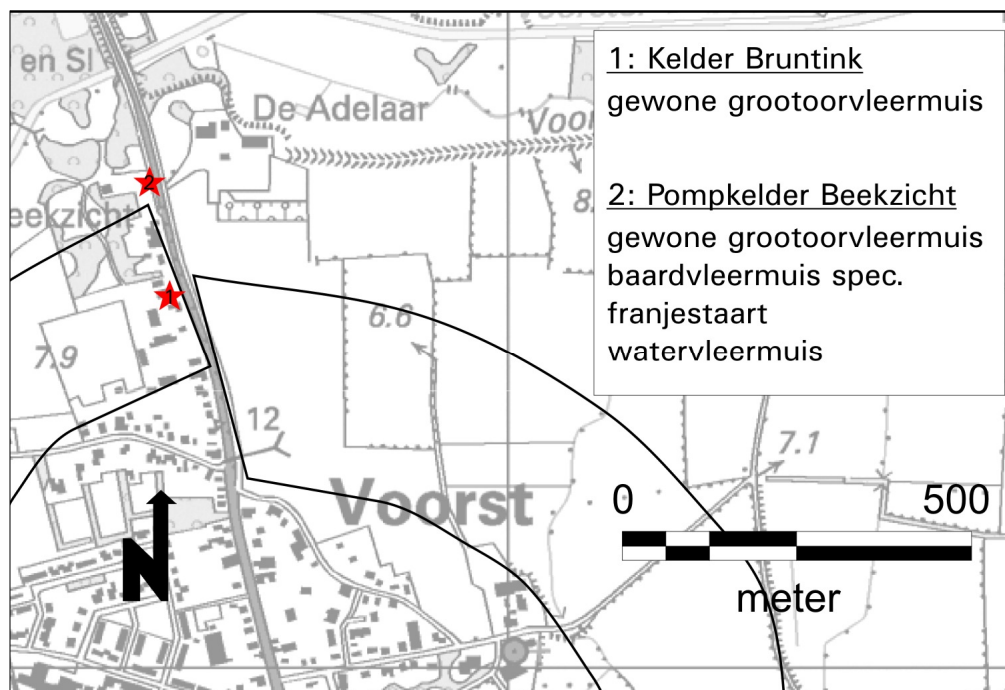
Enkele foeragerende watervleermuizen waren aanwezig rond Huize Beekzicht, buiten het onderzoeksgebied.

Winterverblijven Bruntink en Beekzicht

In en nabij het onderzoeksgebied liggen twee winterverblijven van vleermuizen, die jaarlijks door een vrijwilliger van de Vleermuiswerkgroep Gelderland geteld worden (Tabel 3). Kelder Bruntink ligt binnen het onderzoeksgebied, Pompkelder Beekzicht ligt er net buiten Figuur 2.

Tabel 3: Telgegevens twee winterverblijven in en net buiten het onderzoeksgebied. Kelder Bruntink ligt binnen en Pompkelder Beekzicht ligt net buiten het onderzoeksgebied (bron: Zoogdiervereniging VZZ).

Locatie	Teljaar	X	Y	soortnaam	AANTAL
Kelder Bruntink	2006	206513	465531	Gewone grootoorvleermuis	2
Kelder Bruntink	2007	206513	465531	Gewone grootoorvleermuis	2
Kelder Bruntink	2008	206513	465531	Gewone grootoorvleermuis	4
Kelder Bruntink	2009	206513	465531	Gewone grootoorvleermuis	1
Kelder Bruntink	2010	206513	465531	Gewone grootoorvleermuis	1
Kelder Bruntink	2011	206513	465531	Gewone grootoorvleermuis	2
Pompkelder Beekzicht	2006	206485	465701	Baardvleermuis spec.	6
Pompkelder Beekzicht	2007	206485	465701	Baardvleermuis spec.	3
Pompkelder Beekzicht	2008	206485	465701	Baardvleermuis spec.	5
Pompkelder Beekzicht	2009	206485	465701	Baardvleermuis spec.	7
Pompkelder Beekzicht	2010	206485	465701	Baardvleermuis spec.	5
Pompkelder Beekzicht	2011	206485	465701	Baardvleermuis spec.	4
Pompkelder Beekzicht	2007	206485	465701	Franjestaart	1
Pompkelder Beekzicht	2008	206485	465701	Franjestaart	3
Pompkelder Beekzicht	2010	206485	465701	Franjestaart	4
Pompkelder Beekzicht	2011	206485	465701	Franjestaart	14
Pompkelder Beekzicht	2008	206485	465701	Watervleermuis	1
Pompkelder Beekzicht	2010	206485	465701	Watervleermuis	2
Pompkelder Beekzicht	2008	206485	465701	Gewone grootoorvleermuis	1

Figuur 2: Ligging van twee winterverblijven en aanwezige soorten in de periode 2006 t/m 2011 (bron: Zoogdierverseniging VZZ).

3.2.2 Das

Ten noorden van Voorst, langs de Voorster Kleidijk, ver buiten het onderzoeksgebied, liggen enkele bewoonde dassenburchten (Bijlage 2).

Onlangs (medio juli 2011) is een waarneming van een nieuwe verblijfplaats van das doorgegeven door Wim ten Hove. Deze ligt op de grens van het onderzoeksgebied. Op basis van de aangeleverde foto's gaat het om een enkele pijp, die waarschijnlijk dienst doet als vluchtpijp. Het is niet uitgesloten dat op korte termijn het aantal pijpen wordt uitgebreid en dat de locatie gaat fungeren als (bij-)burcht.

Vast staat in elk geval dat het leefgebied in de Voorster Klei recent is uitgebreid met een verblijfplaats op de grens met het oostelijke onderzoeksgebied.

Aan de hand van diverse wissels, onder meer vanuit de burchten langs de Voorster Kleidijk (Bijlage 2), is af te leiden dat de Voorster Klei een belangrijk foerageergebied is van das. De waarnemingen van wissels zijn gedaan tot aan de grens van het onderzoeksgebied.

Ondanks dat er geen directe waarnemingen van sporen (wissel, prenten, haren, uitwerpselen) in het onderzoeksgebied zelf zijn gedaan, dienen de graslanden en hagen van Landgoed Beekzicht als foerageergebied beschouwd te worden, zeker nu er op de grens van het onderzoeksgebied een nieuwe verblijfplaats is gevestigd.

3.2.3 Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaats

Soorten uit categorie 1 t/m 4 van de Aangepaste lijst jaarrond beschermde nesten

Tijdens het veldonderzoek in 2011 zijn de in Tabel 1 weergegeven vogelsoorten met een jaarrond beschermde nestplaats (categorie 1 t/m 4 van de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten, zie Bijlage 1) vastgesteld. Verspreidingskaarten van de waargenomen soorten zijn weergegeven in Bijlage 2.

Buizerd

In het onderzoeksgebied zijn twee bewoonde buizerdnesten vastgesteld: één in het bosje langs de Bolkhofweg, en één in een bosje achter de plas aan de Beelelaan in de zuidoosthoek van het onderzoeksgebied.

In het bos rondom Huize Beekzicht, net buiten het onderzoeksgebied, ligt één bewoond buizerdnest.

Gierzwaluw

Van gierzwaluw is één nestplaats vastgesteld in het dak van een huis aan de Bongerdskamp.

Huismus

Huismus is rijkelijk vertegenwoordigd in de boerderijen en huizen in het zuidwesten van het onderzoeksgebied, maar ook plaatselijk in de huizen langs de Rijksstraatweg.

Kerkuil

Kerkuil is met twee broedparen vertegenwoordigd. Een in een kast in de kerk, één in een kast aan de Bolkhofsweg. In een kast aan de Tuinstraat is in 2011 ogenschijnlijk niet gebroed. Zowel de graslanden van de Voorster Klei als de graslanden ten zuidwesten van Voorst zijn van belang als foerageergebied.

Ooievaar

Ooievaar broedt op een paalnest bij de Bongerd, buiten het onderzoeksgebied. Het foerageergebied wordt gevormd door de graslanden in de Voorster Klei (Landgoed Beekzicht).

Roek

In de oude eiken aan de Rijksstraatweg, bij de kruising met de Klarenbeekseweg is een flinke roekenkolonie aanwezig: 79 nesten. Deze liggen binnen het oostelijke onderzoeksgebied.

Twee kleinere kolonies zijn aanwezig buiten het onderzoeksgebied: 15 nesten langs dezelfde Rijksstraatweg en 35 nesten in het bosgebied de Beele.

Steenuil

Steenuil is goed vertegenwoordigd rondom Voorst. Tijdens het onderzoek in 2011 zijn zeven bezette nesten en twee extra territoria vastgesteld.

Twee bewoonde nestkasten liggen in het oostelijke onderzoeksgebied. De andere nestplaatsen liggen erbuiten (zie kaart in Bijlage 2).

Vooraf het kleinschalige landschap van Landgoed Beekzicht, in het oostelijke onderzoeksgebied en daaromheen, is van groot belang voor steenuil. Hier broeden vier paar op relatief korte afstand van elkaar. De graslanden in het oostelijk onderzoeksgebied vormen tevens een belangrijk foerageergebied.

In het westelijke onderzoeksgebied zijn drie nestplaatsen vastgesteld en een los territorium. Het westelijke onderzoeksgebied is minder van belang als foerageergebied dan het oostelijke deel. De nesten/territoria liggen hier aan de rand van het onderzoeksgebied. Er zijn grenzend aan de nestplaatsen voldoende graslanden beschikbaar die buiten het onderzoeksgebied liggen.

Soorten van categorie 5

Soorten uit categorie 5 van de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten (zie Bijlage 1) zijn alleen kwalitatief geïnventariseerd. In het onderzoeksgebied zijn de volgende soorten vastgesteld: boerenzwaluw, boomklever, boomkruiper, bosuil, ekster, grauwe vliegenvanger, groene specht, grote bonte specht, huiszwaluw, koolmees, pimpelmees, spreeuw en zwarte kraai.

3.2.4 Amfibieën

Zowel in het oostelijke als westelijke onderzoeksgebied zijn kamsalamanders aangetroffen.

Andere streng beschermde amfibiesoorten, zoals knoflookpad, die uit de omgeving van Voorst bekend is (Empe), zijn niet vastgesteld. Er kan uit worden gegaan van de afwezigheid van deze en andere streng beschermde amfibieënsoorten in het onderzoeksgebied.

Wel komen in de onderzochte poelen kleine watersalamander, gewone pad, bastaardkikker en bruine kikker voor.

Landgoed Beekzicht

In een oudere poel zijn volwassen kamsalamanders en larven aangetroffen. De poel is recent gedeeltelijk opgeschoond, en zal in de toekomst prima (blijven) functioneren voor kamsalamander en andere amfibieënsoorten.

In tegenstelling tot de andere onderzochte poelen in de Voorster Klei, komt er in de bewuste poel geen stekelbaars voor. Vis in het algemeen en stekelbaars (zowel driedoornige als tiendoornige stekelbaars) in het bijzonder zijn predatoren van eieren en larven van kamsalamander. De aanwezigheid van vis in de andere poelen op de Voorster Klei verklaart mogelijk de afwezigheid van kamsalamander in die poelen.

Het landbiotop van de kamsalamanders bestaat uit een aanliggend bosje bij de poel, en uit de hagen en perceelranden knotwilgen van Landgoed Beekzicht (Bijlage 2).

Bospoel Bolkhofweg

Het water in het bos in de huidige vorm, is door de eigenaar ongeveer 30 jaar geleden aangelegd. De ovale vorm was bedoeld als schaatsbaan en speelvijver in de zomer. Op de locatie was toen al een moeras aanwezig. In de jaren '80 heeft de eigenaar een tweede poel aangelegd in de zuidwesthoek van het bosje.

In het schaatswater is een adult vrouwtje aangetroffen. In de poel zijn een mannetje, een vrouwtje en een subadult van de kamsalamander gevonden.

Het landbiotop is voornamelijk ter plaatse aanwezig, in de vorm van vochtig bos rondom beide wateren. Mogelijk maakt de soort ook gebruik van de lijnvormige begroeiing aan de westzijde van de Bolkhofweg.

3.2.5 Vissen

In het onderzoeksgebied zijn geen beschermde vissoorten aangetroffen. Er kan uit worden gegaan van de afwezigheid van beschermde vissoorten in het onderzoeksgebied.

3.3 SOORTEN VAN LIJST 2 VAN DE FLORA- EN FAUNAWET

3.3.1 Flora

Binnen het onderzoeksgebied zijn geen beschermde plantensoorten uit lijst 2 en 3 van de Ffwet aangetroffen.

Op enkele plekken net buiten het oostelijke onderzoeksgebied groeit rapunzelklokje: in een graslandvegetatie bij boerderij De Adelaar en in een oud boomgaard aan de Wilhelminaweg.

3.3.2 Eekhoorn

Tijdens het veldonderzoek zijn er geen waarnemingen van eekhoorn gedaan.

3.4 OVERIGE BIJZONDERE SOORTEN

Een niet wettelijk beschermde plantensoort, die desondanks zeldzaam is in Nederland, is weidegeelster. Deze soort is in Nederland beperkt tot het stroomgebied van de Rijn en IJssel. Het zwaartepunt van de verspreiding ligt langs de IJssel.

De soort komt plaatselijk veel voor in Landgoed Beekzicht en is ook op enkele plaatsen in het oostelijke onderzoeksgebied aangetroffen (zie Bijlage 2).

Poel op Landgoed Beekzicht waar kamsalamander voorkomt (zie Bijlage 2).

Bospoel langs de Bolkhofweg waar kamsalamander voorkomt.

4 CONCLUSIE

In 2011 is door Bureau Natuurbalans – Limes Divergens onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van krachtens de Ffwet beschermde soorten (lijst 2 en 3 Ffw) op de tracés van de westelijke en oostelijke variant van rondweg N345 Voorst.

Tabel 4 geeft per variant van de rondweg de binnen het onderzoeksgebied aanwezige beschermde soorten en hun leefgebieden weer.

Tabel 4: Beschermde soorten in het onderzoeksgebied, gescheiden naar west- en oost variant.

Soort	westelijk onderzoeksgebied	oostelijk onderzoeksgebied
gewone dwergvleermuis	kolonie op gebouw, paarplaatsen	belangrijke vliegroute
gewone grootoorvleermuis	winterverblijf Kelder Bruntink	
das	-	foerageergebied
buizerd	1 bewoond nest	1 bewoond nest
gierzwaluw	-	1 bewoond nest
huismus	diverse broedparen	diverse broedparen
kerkuil	foerageergebied	foerageergebied
ooievaar	-	foerageergebied
roek	foerageergebied	79 nesten en foerageergebied
steenuil	foerageergebied	2 bewoonde nesten en belangrijk foerageergebied
kamsalamander	voortplantingswater en landbiotoop	landbiotoop

Alleen soorten van lijst 3 van de Ffwet zijn aangetroffen. Soorten van lijst 2 van de Ffwet zijn niet aangetroffen.

Larven van kamsalamander uit de poel op Landgoed Beekzicht.

Behalve bovengenoemde soorten zijn er binnen het onderzoeksgebied geen andere beschermde soorten van lijst 2 en 3 van de Ffwet waargenomen. Dergelijke soorten, zoals beschermde vissoorten, overige streng beschermde amfibieënsoorten en beschermde ongewervelden komen niet in het onderzoeksgebied voor.

Een niet wettelijk beschermde plantensoort die desondanks zeldzaam is in Nederland, is de weidegeelster. Deze soort komt verspreid voor in de Voorster Klei.

5 BRONNEN

Lotterman, K.M. & R. Krekels, 2010. Natuurwaarden Voorst. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

BIJLAGE 1 INLEIDING IN DE FLORA- EN FAUNAWET

De Flora- en faunawet regelt de bescherming van dier- en plantensoorten in Nederland. Het uitgangspunt van de wet is dat **schadelijke effecten op beschermde soorten in principe verboden zijn**, tenzij uitdrukkelijk toegestaan: het "*nee, tenzij*"-principe. Onder bepaalde voorwaarden kan op grond van artikel 75 ontheffing worden verleend voor overtreding van de verbodsbepalingen van de Ffw (zie Kader 1). Deze ontheffingen worden slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Kader 1. Algemene verbodsbepalingen Ffw

De algemene verbodsbepalingen zijn opgenomen in de artikelen 8 t/m 13.

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Artikel 13

Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

OMGANG MET DE FLORA- EN FAUNAWET BIJ RUIMTELIJKE INGREPEN

Voor uitvoering van ruimtelijke ingrepen in een gebied met beschermde soorten zijn er twee mogelijkheden:

1. Voorkom overtreding van de Ffw door middel van mitigerende maatregelen
2. Vraag ontheffing Ffw aan

1. Voorkom overtreding van de Ffw door middel van mitigerende maatregelen

Overtreding van de Ffw kan worden voorkomen door mitigerende maatregelen te treffen, waarmee negatieve gevolgen van de activiteit voorkomen worden. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van aanwezige beschermde soorten. Het betreft hier de functies van het leefgebied die ervoor zorgen een soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld behoud van migratieroutes en foerageergebied. Veiligstellen ervan kan betekenen dat mogelijk geen ontheffing meer nodig is. Om hiervan zeker te zijn kan vooraf goedkeuring gevraagd worden aan Dienst Regelingen.

Voor het verkrijgen van een goedkeuring dient rekening gehouden te worden met een looptijd die overeenkomt met een ontheffingaanvraag.

2. Vraag ontheffing Ffw aan

Voor activiteiten met het oog op het belang *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling* wordt bij toetsing aan de Ffw onderscheid gemaakt in drie beschermingsregimes:

lijst 1. Algemene soorten

In geval van activiteiten met het oog op het belang *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling*, geldt bij overtreding van artikelen 8 t/m 13 van de Ffw ten aanzien van soorten uit lijst 1 een vrijstelling van ontheffing.

lijst 2. Overige soorten

In geval van activiteiten met het oog op het belang *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling*, geldt ten aanzien van soorten uit lijst 2 eveneens een vrijstelling van ontheffing, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Is er geen goedgekeurde gedragscode, dan is bij overtreding van verbodsbepalingen een ontheffing noodzakelijk. Een aanvraag wordt beoordeeld middels de **lichte toets**:

- De gunstige staat van instandhouding van de soort dient gewaarborgd te blijven. Om schade te voorkomen worden mitigerende maatregelen voorgeschreven.

lijst 3. Streng beschermde soorten

Bij schade aan soorten uit lijst 3 is altijd een ontheffing op de Ffw nodig. In dit geval is de **uitgebreide toets** van toepassing:

- De gunstige staat van instandhouding van de soort dient gewaarborgd te blijven;
- Er is geen minder schadelijk alternatief voor de voorgenomen activiteit;
- De activiteit voldoet aan een volgend belang:
 - *Bijlage 1 soorten*: Ontheffing wordt aangevraagd op grond van een belang uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (bijv. ruimtelijke inrichting of ontwikkeling).
 - *Bijlage IV soorten Habitatrichtlijn*: Ontheffing wordt aangevraagd op grond van een belang uit de Habitatrichtlijn:
 - Bescherming van flora en fauna.
 - Volksgezondheid of openbare veiligheid.

- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.
- In geval van activiteiten die te karakteriseren zijn als *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling* dient 'zorgvuldig handelen' in acht te worden genomen. Hiertoe dient de aanvrager actief op te treden om alle mogelijke schade aan de soort te voorkomen.

Vogels

Bij bescherming van vogelnesten wordt onderscheid gemaakt tussen nesten die jaarrond zijn beschermd en nesten die alleen tijdens het broedseizoen zijn beschermd.

Bescherming vogelnesten tijdens broedseizoen

Tijdens het broedseizoen vallen alle bewoonde vogelnesten binnen de reikwijdte van artikel 11 van de Ffw onder de definitie 'nest', en zijn beschermd. Een nest is de woonplaats die vogels vervaardigen om de eieren uit te broeden en de jongen te verzorgen. Het verstoren van broedende vogels en hun nesten tijdens de broedtijd is verboden.

Bescherming vogelnesten buiten broedseizoen

Een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze soorten zijn met ingang van september 2009 opgenomen op de *aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten* (Dienst Regelingen 2009). De soorten van deze lijst zijn opgenomen in tabel 5. De nesten van deze soorten zijn, voor zover niet permanent verlaten, jaarrond beschermd. Bij jaarrond beschermde nesten worden de volgende categorieën onderscheiden:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).

Als aanvulling op de aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten is een aantal vogelsoorten opgenomen met niet jaarrond beschermde nesten. Deze soorten vallen onder categorie 5 (zie ook tabel 6):

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Deze categorie 5-soorten vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. Categorie 5-soorten zijn namelijk wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

tabel 5. Lijst jaarrond beschermde vogelnesten.

SOORT	KOLONIE- BROEDER	AANWEZIG IN BEBOUWDE OMGEVING	AANWEZIG IN NATUURGEBIED	CATEGORIE VASTE NESTEN
Boomvalk	nee	nee	ja	4
Buizerd	nee	nee	ja	4
Gierzwaluw	nee	ja	nee	2
Grote gele kwikstaart	nee	nee	ja	3
Havik	nee	nee	ja	4
Huismus	ja	ja	nee	2
Kerkuil	nee	ja	nee	3
Oehoe	nee	nee	ja	3
Ooievaar	nee	ja	nee	3
Ransuil	nee	nee	ja	4
Roek	ja	ja	nee	2
Slechtvalk	nee	ja	ja	3
Sperwer	nee	nee	ja	4
Steenuil	nee	ja	nee	1
Wespendief	nee	nee	ja	4
Zwarte wouw	nee	nee	ja	4

tabel 6. Vogelsoorten van categorie 5: voor deze soorten is inventarisatie wenselijk.

Blauwe reiger	Grauwe vliegenvanger	Raaf
Boerenzwaluw	Groene specht	Ruigpootuil
Bonte vliegenvanger	Grote bonte specht	Spreeuw
Boomklever	Hop	Tapuit
Boomkruiper	Huiszwaluw	Torenvalk
Bosuil	IJsvogel	Zeearend
Brilduiker	Kleine bonte specht	Zwarte kraai
Draaihals	Kleine vliegenvanger	Zwarte mees
Eidereend	Koolmees	Zwarte roodstaart
Ekster	Kortsnavelboomkruiper	Zwarte specht
Gekraagde roodstaart	Oeverzwaluw	
Glanskop	Pimpelmees	

Omgevingscheck

Als een jaarrond beschermd nest zal verdwijnen door een ingreep is altijd een omgevingscheck nodig. Een deskundige moet dan vaststellen of er voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden in de omgeving. Als dat niet het geval is, dient voor zover mogelijk een alternatief nest te worden aangeboden. Is dat ook niet mogelijk, dan moet ontheffing worden aangevraagd. Houd er in dat geval rekening mee dat ontheffing alleen mogelijk is met een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn, te weten:

- Bescherming van flora en fauna
- Veiligheid van het luchtverkeer
- Volksgezondheid of openbare veiligheid

Op basis van de belangen 'dwingende redenen van groot openbaar belang' en 'uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen' kan met ingang van september 2009 geen ontheffing meer worden aangevraagd.

ALGEMENE ZORGPLICHT

In de Ffw is een zorgplicht opgenomen:

- *artikel 2, lid 1:* Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
- *artikel 2, lid 2:* De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken).
- *artikel 10:* Indien wordt gehandeld overeenkomstig de zorgplicht, dan is van opzettelijk verontrusten van beschermde soorten (zoals bepaald in artikel 10) geen sprake. Een ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 10 is dan niet aan de orde. Vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 10 voor streng beschermde soorten (lijst 3) is voor bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen en inrichtingen wettelijk gezien niet mogelijk. Het opzettelijk verontrusten van soorten ten behoeve van bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen en inrichtingen is dus niet toegestaan.

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dienen dieren en planten zoveel als redelijkerwijs mogelijk is te worden verplaatst, teneinde schade aan deze soorten zo veel mogelijk te voorkomen.

VANGEN EN VERPLAATSEN VAN SOORTEN

Als u voor het uitvoeren van uw mitigerende maatregelen dieren moet vangen en verplaatsen is dat geen overtreding van de artikelen 9 en 13 van de Ffw. U heeft daarvoor geen ontheffing nodig. Het is namelijk niet uw bedoeling de dieren (definitief) aan de natuur te onttrekken. Het is toegestaan om soorten te verplaatsen uit de directe gevarezone naar een vergelijkbare habitat in de directe omgeving. Voorwaarde is dat u de soorten in één keer verplaatst, zonder onnodig oponthoud. Dit geldt voor alle beschermde planten en dieren, maar uitdrukkelijk niet voor vleermuizen, muizen en vogels i.v.m. de stressgevoeligheid van deze dieren. Voor het tijdelijk ergens anders

onderbrengen van planten of dieren heeft u wel ontheffing nodig, omdat de soorten dan niet direct worden vrijgelaten in de omgeving.

ZORGVULDIG HANDELEN

In gedragscodes en in ontheffingaanvragen in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling waarbij het gaat om soorten van lijst 3, dient *zorgvuldig gehandeld* te worden. Zorgvuldig handelen gaat verder dan de hiervoor genoemde *algemene zorgplicht*, die een algemeen beschaafd en fatsoenlijk handelen inhoudt. Zorgvuldig handelen houdt in dat er geen wezenlijke invloed is op beschermde soorten en dat schade zoveel mogelijk wordt voorkomen. Hiertoe dient de aanvrager actief te handelen. Activiteiten die te bestempelen zijn als zorgvuldig handelen zijn mitigerende en compenserende maatregelen.

BIJLAGE 2 VERSPREIDINGSKAARTEN

Op de volgende kaarten zijn de resultaten weergegeven van de inventarisatie in 2011, aangevuld met gegevens afkomstig van Wim ten Hove. Sommige soorten zijn alleen buiten het onderzoeksgebied waargenomen.

De twee winterverblijven van vleermuizen zijn niet weergegeven. De ligging en soortensamenstelling zijn afgebeeld in de rapportage zelf.

